

Změna ekonomické důležitosti znaků mléčné užitkovosti po zavedení mléčné kvóty

Wolfová M.

VÚŽV Praha-Uhřetěves,

Úvod

Od 1. dubna 2001 byla i v ČR zavedena kvóta pro množství mléka a tuku. V EU se sice stále diskutuje o možnosti zrušení jakýchkoli omezení produkce, kvóty na množství mléka i obsah tuku jsou však nadále v platnosti. Cílem této přednášky je ukázat, jak se změní relativní ekonomická důležitost znaků mléčné užitkovosti (množství mléka, obsahu tuku a obsahu bílkovin) a jak se změní podíl těchto znaků na celkové ekonomické hodnotě tvořené komplexy mléčné a masné užitkovosti i funkčních (druhotných) znaků, pokud by kvóta přidělená ČR byla naplněna a překročena.

Metoda

Absolutní ekonomická důležitost (neboli ekonomická váha) libovolného znaku (vlastnosti) je vyjádřena jako změna zisku z uzavřeného obratu stáda skotu, ke které by došlo při zvýšení genetické úrovně tohoto znaku o udanou jednotku. Zisk je vypočten jako rozdíl tržeb a nákladů na všechny kategorie skotu (chovná telata, jalovice, krávy, jateční býci, jatečné jalovice) a přepočten na krávu a rok. Relativní ekonomické váhy znaků jsou ekonomické váhy vynásobené genetickou směrodatnou odchylkou znaků. Tím je dosaženo srovnatelnosti znaků měřených v rozdílných jednotkách. Při zvýšení dojivosti nebo obsahu tuku se v situaci s kvótou na množství mléka a referenční obsah tuku předpokládá snížení počtu dojnic tak, aby celkové množství mléka a tuku ze stáda na rok zůstalo konstantní. Pro výpočet ekonomických vah byly použity populační, provozní a ekonomické parametry v úrovni, která by mohla být dosažena v příštích pěti letech. Z nich nejdůležitější jsou v následující tabulce.

Tab.1. Některé základní vstupy výpočtu pro dojená plemena v ČR

Parametr (jednotka)	české strakaté	holštýnské
Dojivost v 1. laktaci (kg)	5300	6700
Obsah bílkovin (%)	3,45	3,35
Obsah tuku (%)	4,25	4,10
Mezidobí (dny)	395	405
Přírůstek býků ve výkrmu (kg/den)	1,0	1,0
Základní cena mléka (Kč/kg)	0,5	0,5
Cena bílkovin (Kč/10g)	1,3	1,3
Cena tuku (Kč/10g)	0,65	0,65
Cena jatečných býků (Kč/kg jatečné hmotnosti)	65	64
Cena energie v objemném krmivu pro krávy (Kč/MJ ME)¹	0,32	0,32
Cena energie v jadrném krmivu pro krávy (Kč/MJ ME)¹	0,72	0,72

¹Spotřeba jadrných krmiv na krávu a rok je u obou plemen rozdílná

Výsledky

Absolutní ekonomické váhy pro znaky mléčné užitkovosti jsou shrnuty v následující tabulce:

Tab.2. Absolutní ekonomické váhy znaků (v Kč na jednotku, krávu a rok) v situaci bez kvóty a s kvótou na množství mléka a tuku pro český strakatý (C) a holštýnský (H) skot v ČR

Znak (jednotka)	Bez kvóty		S kvótou	
	H	C	H	C
Mléko (kg) ¹	3,79	3,97	3,20	3,71
Tuk (%)	1942	1553	879,2	1186
Bílkoviny (%)	6272	5017	6272	5017

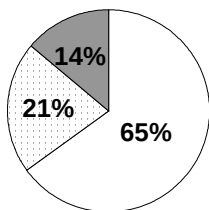
Pokles ekonomické důležitosti dojivosti po zavedení kvóty je vyšší u holštýnského než u českého strakatého skotu, což souvisí s vyšší úrovní dojivosti. Pokles ekonomické váhy (EV) u holštýnského skotu činil asi 16%, u českého strakatého pouze asi 7%. Ještě výraznější rozdíly jsou u obsahu tuku, kde po zavedení kvóty na tuk klesla EV obsahu tuku u holštýnského skotu o 55%, u českého strakatého jen o 24%. Z tohoto důvodu se mění i relace mezi všemi třemi znaky i když EV bílkovin zůstává nezměněna. Relativní ekonomické váhy všech hodnocených znaků vyjádřené relativně k ekonomické váze dojivosti jsou v tab. 3. Tato čísla byla vypočtena jako podíl relativní EV znaku a relativní EV dojivosti. Pokles relativní důležitosti tuku a nárůst významu bílkovin po zavedení kvóty je opět vyšší u holštýnského než u českého strakatého skotu.

Tab. 3. Relativní ekonomické váhy znaků ve vztahu k relativní ekonomické váze dojivosti

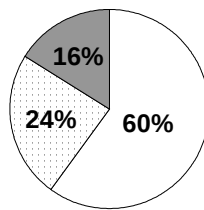
Znak	Bez kvóty		S kvótou	
	H	C	H	C
Mléko	1,00	1,00	1,00	1,00
Tuk	0,24	0,21	0,13	0,17
Bílkoviny	0,35	0,41	0,41	0,44
Netto přírůstek	0,17	0,25	0,20	0,27
Výtěžnost	0,11	0,17	0,13	0,18
Konverze krmiva	-0,14	-0,22	-0,17	-0,23
Hmotnost krav	-0,10	-0,12	-0,11	-0,13
Prodlení u jalovic	-0,10	-0,12	-0,12	-0,13
Mezidobí	-0,13	-0,16	-0,16	-0,17
Dlouhověkost krav	0,12	0,25	0,12	0,24

Předpokládáme-li, že celková ekonomická hodnota zvířat je tvořena všemi uvedenými znaky, pak podíl komplexů mléčné a masné užitkovosti a druhotných znaků na této hodnotě je zřejmý z následujících grafů (bílá výseč – mléčná užitkovost, tečkovaná – masná užitkovost, šedá – funkční znaky:

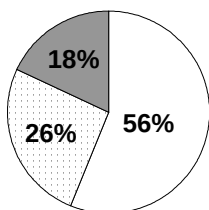
Holštýnský skot bez kvóty

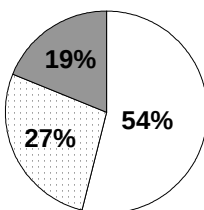
Holštýnský skot s kvótou

Český strakatý skot bez kvóty

Český strakatý skot s kvótou

Závěr

I po zavedení kvóty se mléčná užitkovost podílí nejvyšším dílem na ekonomickém výsledku chovu skotu. Mění se však relativní význam jednotlivých mléčných složek.